

Ölçüler ve Ayar Kanunu (Kanun No: 3516) (21.01.1989 t. 20056 s. R.G.)

Kanun No: 3516

Kabulü: 11/1/89

Amaç

Madde 1.- Bu Kanunun amacı, milli ekonominin ve ticaretin gereklerine ve kamu yararına uygun olarak Türkiye hudutları içinde her türlü ölçü ve ölçü aletlerinin doğru ayarlı ve uluslararası birimler sistemine uygun olarak imalini ve kullanılmasını sağlamaktır.

Kapsam

Madde 2.- Uzunluk, alan, hacim, ağırlık ölçüleri, areometreler, hububat muayene aletleri, elektrik, su, havagazı, doğalgaz, akaryakıt sayaçları, taksimetreler, naklimetreler, akım ve gerilim ölçü transformatörleri ile demiryolu yük ve sarnıçlı vagonlarının muayenesi, ayarlanması ve damgalanması bu Kanun hükümlerine göre yapılır.

Bakanlar Kurulu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının teklifi üzerine bu maddede yer almayan herhangi bir ölçü ve ölçü aletini bu Kanun kapsamına alabilir.

İstisnalar

Madde 3.- Aşağıdaki konular bu Kanun kapsamı dışında bırakılmıştır.

- Uluslararası Birimler Sisteminin uygulanmadığı ülkelerle ilgili ve taraflardan biri Türk vatandaşı olmayan ve yurdumuzda oturmayan şahıslarla yapılmış anlaşma, sözleşme ve düzenlenmiş belgeler,
- (a) bendinde belirlenen ülkelere ticaret eşyası ihracı ile uğraşan müessese ve fabrikalarda özellikle bu işler için kullanılan ölçü ve ölçü aletleri,
- 1782 sayılı Ölçüler Kanununun yürürlüğe girdiği 1.1.1933 tarihinden önce düzenlenmiş bulunan tapu, kontrat ve senet gibi kayıt ve belgeler,
- Kullanılmayan antika ölçü ve ölçü aletleri,
- Öğretim işlerinde, para ve mücevherat yapımında veya taşıdığı özellikler bakımından Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca uygun görülecek özel, kişisel veya teknik işlerde kullanılan veya sanayi kuruluşlarında özellikle imalata yarayıp mamullerin miktarını tespitle ilgisi bulunmayan ölçü ve ölçü aletleri,
- Münhasıran banyo ve mutfaklarda kullanılmak maksadıyla imal edilmiş bulunan dinamometrik tartı aletleri,
- Silahlı Kuvvetlerin donatım ve donanımına ait olup alım satımla ilgisi bulunmayan teknik ölçü ve ölçü aletleri.

Ancak, (b), (e) ve (g) bentlerinde yazılı ölçü ve ölçü aletlerinden teknik işler dışında ve ticaretle kullanılabilecek nitelikte olanların üzerlerine "ALIMVE SATIM İŞLERİNDE KULLANILAMAZ" deyiminin yazılması ve (b) bendinde belirtilen ölçü ve ölçü aletlerinin özelliklerine göre muayeneleri yapılarak damgalanmış olmaları şarttır.

Tarifler

Madde 4 - Bu Kanunun uygulanmasında,

Bakanlık : Sanayi ve Ticaret Bakanlığını,

Uluslararası birimler sistemi: Uluslararası Tartılar ve Ölçüler Konferansınca kabul edilen uluslararası birimleri,

Ölçü: Ağırlık, uzunluk ve hacim gibi büyüklüklerin ölçülmesinde kullanılan ve üzerinde yazılı birim ve miktarların doğruluğu tasdik edilmiş ağırlık, uzunluk taksimatlı ölçüler ve ölçü kaplarını,

Ölçü aleti: Ölçü işleminde kullanılan araç, sayaç ve gereçleri,

Umumi ayar işareti: Damgada kullanılan T c şekli olan işareti,

Damga: Muayene sonunda uygun olduğu anlaşılan ölçü ve ölçü aletlerinin üzerine konulan umumi ayar işaretini,

Etalon: Çeşitli ölçü ve ölçü aletlerinin doğruluğunu tahkik etmek için sahip olunan imkanlara göre en yüksek hassasiyetli ölçü ve ölçü aletlerini,

Dinamometrik tartı aleti: Yaylı tartı aletini,

ifade eder.

Uluslararası temel birimler

Madde 5.- Bu Kanun kapsamındaki uluslararası temel birimler şunlardır.

Metre: Uzunluk temel birimi,

Kilogram: Kütle (Ağırlık) temel birimi,

Saniye: Zaman temel birimi,

Amper : Elektrik akım şiddeti temel birimi,

Kelvin: Termodinamik sıcaklık temel birimi,

Kandela: Işık şiddeti temel birimi,

Mol: Madde miktar birimi,

Yukarıda yazılı temel birimler ile başka değişik büyüklüklerin ölçüldüğü ve bu büyüklüklerin fiziksel oluşumlarına göre temel terimlerin çeşitli cebrik tertipleri ile ifade edilen türetilmiş birimlerin tarifleri ile özel adlandırmaları Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikte gösterilir.

Uluslararası birimlerin kullanılması

Madde 6.- Resmi ve özel sözleşmeler, her türlü evrak, belge ve ilanlar ile miktar belirten etiketlerde ve kanunlara göre tutulan defterlerde, uluslararası birimlerin kullanılması zorunludur.

Sayı ile alınıp satılması gelenek haline getirilmiş bulunan alım satımlarda bu madde hükmü uygulanmaz.

Marka kaydı ile tip ve sistemin onaylanması

Madde 7.- Türkiye'de yapılan veya dışarıdan getirilen ölçü ve ölçü aletlerinin üzerine, bunları yapan şahıs veya firmaya ait özel bir markanın; kolaylıkla okunabilecek, silinmeyecek ve ölçü ve ölçü aletinden ayrılmayacak şekilde konulması ve Bakanlığa kaydettirilmiş olması şarttır.

Ayrıca;

a) Yurt içinde ölçü ve ölçü aleti yapan fabrika ve imalathanelerle tamir atölyeleri, yaptıkları veya tamir ettikleri ölçü ve ölçü aletleri için Bakanlıkça tespit edilecek esaslar dahilinde ve örneğine uygun, tasdikli bir imalat defteri tutmak zorundadırlar.

b) Elektrik, su, havagazı, doğalgaz, akaryakıt sayaçları, ölçü transformatörleri, taksimetreler, naklimetreler ve 2 nci madde ile kanun kapsamına alınacak diğer sayaçların muayene ve damgalanmaya kabul edilmeleri, bunların kullanışlı tip ve sistemde olduklarının Bakanlıkça önceden onaylanmış bulunmasına bağlıdır.

Bu maddenin uygulanması ile ilgili esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Uluslararası ölçü örneklerinin kabulü

Madde 8.- 1889 yılında Paris'te toplanan Uluslararası Tartılar ve Ölçüler Genel Konferansında kabul edilerek Fransa'da Sevri'de Breteuil Pavyonunda saklanmakta olan metre ve kilogram prototiplerinden alınan ölçü örnekleri, Türkiye için de uzunluk ve kütle (ağırlık) temel etalonlarıdır.

Bu temel etalonlar, Bakanlık tarafından uygun bir yerde saklanır. Bu etalonlara göre hazırlanacak yoklama ve kullanma etalonlarının ne şekilde sağlanacakları, muayene edilecekleri ve korunacakları Bakanlıkça tespit edilir.

Bakanlık bu amaçla mevcut veya kurulacak metroloji ve kalibrasyon merkezlerinden faydalanabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Muayene, damgalama ve yasaklar

Muayeneler

Madde 9.- Ölçü ve ölçü aletleri aşağıdaki muayenelere tabi tutulurlar.

İlk muayene,

Periyodik muayene,

Ani muayene,

Şikayet muayenesi,

Stok muayenesi.

a) İlk muayene: Yeni yapılan veya parçaların birleştirilmesi suretiyle meydana getirilen ölçü ve ölçü aletlerinin satışa veya kullanılmaya başlanmalarından önce veya ithal edilen ölçü ve ölçü aletlerinin yurda sokulmaları sırasında veya periyodik, ani, şikayet ve stok muayeneleri sonunda damgaları iptal olunan ölçü ve ölçü aletlerinin tamir ve ayarlanmalarından sonra veya ayarları bağlı buldukları yere göre ayarlanmış olan ölçü ve ölçü aletlerinin ise her yer değiştirmeleri halinde uygulanır.

b) Periyodik muayene: Belli sürelerde olmak üzere, bu Kanun kapsamına giren ölçü ve ölçü aletleri için yapılan genel muayenedir.

c) Ani muayene: Bakanlık merkez ve taşra ölçüler ve ayar kuruluşları memurlarının görecekleri lüzum veya ihbar üzerine, ölçü ve ölçü aletlerinin buldukları yerlerde habersizce yapılan muayenedir.

d) Şikayet muayenesi: Bir ölçü ve ölçü aletinin doğru çalışıp çalışmadığını tespit etmek üzere, ölçü ve ölçü aleti sahibi veya diğer bir kimsenin yazılı müracaatı üzerine yapılan muayenedir.

e) Stok muayenesi: İlk muayene damgasını taşıdıkları halde satılmayıp depo, atölye, imal veya satış yerlerinden, yahut henüz kullanılmasına ihtiyaç duyulmayarak stok halinde bulundurulan ölçü ve ölçü aletlerinin periyodik muayene süreleri içinde tekrar tabi tutuldukları bir muayene şeklidir.

Bu muayenelerin usul ve esasları, kimler tarafından ne şekilde ve surette yapılacakları ve muayeneye tabi ölçü ve ölçü aletleri sahiplerinin veya bunları kullananların görev ve sorumlulukları ile tabi olacakları yasaklar Bakanlıkça çıkarılacak [yönetmelikte](#) gösterilir.

Tamir ve ayar yetki belgesi

Madde 10.- Savaş ayar istasyonları ile ölçü ve ölçü aletleri tamir ve ayar atölyelerinde çalışanlara Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslara göre yetki belgesi verilir.

Bakanlık ölçü ve ölçü aletlerinin muayene ve ayar işleri için resmi ve özel kuruluşlara ait laboratuvar, ayar istasyonları ve atölyelerden faydalanır.

Tamir ve ayar ücretleri

Madde 11.- Elektrik, su, doğalgaz ve havagazı sayaçlarının tamir ve ayar ücretleri Bakanlıkça her yıl Ocak ayında tespit edilerek ilan edilir.

Gümrük işleri

Madde 12.- Yurt dışından ithal veya yurt dışına ihraç edilen ölçü ve ölçü aletlerinin muayenelerine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak [yönetmelikle](#) düzenlenir.

Damgalama veya damga yerine belge verme

Madde 13.- İlk, periyodik ve stok muayenelerinde doğru oldukları anlaşılan ölçü ve ölçü aletleri damgalanmaya elverişli buldukları takdirde damgalanır.

Damgalanmaya elverişli bulunmayan ölçü ve ölçü aletleri için damga yerine geçmek üzere bir belge verilir.

Damgalama veya damga yerine belge verme, yer değiştirme halinde damganın geçerliliği ve damgaların iptaline ait usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak [yönetmelikte](#) gösterilir.

Yasaklar

Madde 14.- a) Uluslararası Birimler Sistemine göre yapılmamış olan veya bu sisteme göre imal edilmiş olmakla beraber, nitelikleri bakımından bu Kanun hükümlerine uygun bulunmayan ölçü ve ölçü aletlerinin ticaret maksadıyla yurda sokulması veya yapılması,

- b) Damgalanmamış ölçü ve ölçü aletlerinin satışa arzı veya satılması, satışına aracılık edilmesi, alım satımda kullanılması veya alım satım yerlerinde bulundurulması,
- c) Doğru olmadığı açıkça belli olan ölçü ve ölçü aletleri ile veya bu aletlerin ayarı bozulmak suretiyle ölçme yapılması veya bunların alım satım yerlerinde bulundurulması,
- d) Damgası kopmuş, bozulmuş, periyodik muayene zamanında müracaat edilmemiş veya damga süresi geçirilmiş veya damgaları iptal edilmiş ölçü ve ölçü aletlerinin kullanılması, satışa arzı veya satılması, alım satım yerlerinde bulundurulması, damgaları iptal edilmiş ölçü ve ölçü aletlerinin, tamirlerinden sonra tekrar muayene ve damga yaptırılmadan sahiplerine teslimi,
- e) Bu Kanun kapsamına giren ölçü ve ölçü aletlerinin tamir ve ayarlarının Bakanlığın yetki belgesini taşımayan kişilerce yapılması,
- f) Ambalajında belirtilen veya yetkili makamlarca tespit edilen miktarlara uymayan bir malın satışa arzı,
- g) Bakanlıkça tespit edilen tarifeler üstünde ücret talep etmek veya almak,

Yasaktır.

Bu Kanununun 13 üncü maddesine göre damgaları iptal edilmiş sabit ve sökülüp taşınması güç olan ölçü ve ölçü aletleri, alım satım yerlerinde bulundurulma yasağına tabi değildir.

Yurt dışından alınan siparişleri karşılamak veya yurt dışına gönderilmek amacıyla miktarı, nitelikleri ve yapım maddeleri belirtilerek yapılacak ölçü ve ölçü aletleri hakkında (a) ve (b) bendlerindeki yapım ve alım satım yasağı uygulanmaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ceza Hükümleri

İdari cezalar Madde 15.- a) Bu Kanununun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen istisna dışında, resmi ve özel sözleşmelerde, her türlü evrak, belge ve ilanlar ile miktar belirtilen etiketlerde ve kanunlara göre tutulan defterlerde uluslararası birimleri kullanmayan kişiye ikiyüz Türk Lirası idarî para cezası verilir. b) Yurt içinde ölçü ve ölçü aleti yapan fabrika ve imalathanelerle tamir atölyelerinde, yapılan veya tamir edilen ölçü ve ölçü aletleri için Bakanlıkça tespit edilen esaslar dahilinde ve örneğine uygun, tasdikli imalat defteri tutmayan kişiye beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

c) Damgası kopmuş, bozulmuş, damga süresi dolmuş ölçü aletini kullanan kişiye, bin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Ayrıca bu ölçü aletlerine el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

d) Yetkisiz olduğu halde, bu Kanun kapsamına giren ölçü aletlerinin bakım ve tamirini yapan kişiye, beşyüz Türk Lirası idarî para cezası verilir.

e) Ayarı doğru olmayan ölçü aletlerini kullanan kişiye yüz Türk Lirası idarî para cezası verilir. Ayrıca bu ölçü aletlerine el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

f) Ambalajında belirtilen veya yetkili makamlarca tespit edilen miktarlara uymayan bir malı üreten, satışa arzeden veya satan kişiye bin Türk Lirasından onbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

g) Bu Kanun hükümleri gereğince Bakanlıkça tespit edilen tarifeler üstünde ücret talep eden veya alanlara beşyüz Türk Lirasından bin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

Bu idarî yaptırımlara Sanayi ve Ticaret Bakanlığı İl Müdürü tarafından karar verilir.

Adli cezalar Madde 16.- Uluslararası birimler sistemine göre yapılmamış olan veya bu sisteme göre imal edilmiş olmakla beraber nitelikleri bakımından bu Kanun hükümlerine uygun bulunmayan ölçü ve ölçü aletlerini ticaret maksadıyla imal eden, ithal eden, satan, satışı arzeden, satın alan, bulunduran veya bu özelliğini bilerek nakleden kişi, bir yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Damgalanmamış ölçü ve ölçü aletlerini satan, satışı arzeden veya ticari ilişkide kullanan kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Ayarının doğru olmadığını bildiği aletle ölçü yapan ve bu suretle haksız menfaat temin eden kişi, Türk Ceza Kanununun dolandırıcılık suçuna ilişkin hükümlerine göre cezalandırılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Mali Hükümler

Muayene ve damgalama ücreti

Madde 17.- Bakanlık ölçüler ve ayar kuruluşlarınca yapılan ilk, periyodik ve stok muayeneleri sonunda damgalanan veya yerine belge verilen ölçü ve ölçü aletleri için Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikte belirtilecek miktar ve esaslara göre muayene ve damga ücreti alınır.

Ölçüler ve ayar fonu Madde 18.-yürürlükten kaldırılmıştır.Yerinde muayene giderleri

Madde 19.- Ölçü ve ölçü aletlerinin buldukları yerlerde yapılacak muayeneleri için görevlendirilecek memurların 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre tahakkuk ettirilecek yollukları ile muayene için gerekli araç ve gereçlerin taşıma ücretleri, muayene isteğinde bulunanlar tarafından ödenir. İhbar üzerine yapılan muayenelerde yolluk ve giderler Bakanlık bütçesinden karşılanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Kontrol yetkisi

Madde 20.- Bakanlık Ölçüler ve Ayar Teşkilatı memurları, belediye ölçüler ve ayar memurlarının ölçü ve ölçü aletlerine ait bilumum işlerini bu Kanunun uygulanması bakımından kontrol etmeye yetkilidir.

Belediye ölçüler ve ayar memurluğu

Madde 21.- Her belediye özellikle muayene ve damgalama işlerinde çalıştırılmak üzere, iş hacmine göre asgari bir ölçüler ve ayar memuru görevlendirmek mecburiyetindedir.

Bakanlık bütçe, idari ve yerleşim durumlarını dikkate alarak belediyeleri gruplaştırmak suretiyle ölçüler ve ayar işlerinin müşterek ayar memurları tarafından yürütülmesini sağlayabilir, Belediye ölçüler ve ayar memurlarının sicillerinin tutulması ve ayar memurluğu ile ilgili bilumum yazışmaların yapılması grup merkezi olan belediyelere ait olup, müşterek masraflardan gruba dahil belediyelere düşecek miktar, bütçelerine göre Bakanlıkça tespit olunur ve ilgili belediyelerce grup merkezi belediyesine ödenir.

Kadro temini, atama ve görevlendirme

Madde 22.- Bakanlık, belediyelerin ölçüler ve ayar memurluğu kadrolarındaki noksanlığı, İçişleri Bakanlığının aracılığı ile mahalli Belediyelerce yeni kadro temin edilmesini ve kadrolara atamalar yapılmasını sağlar.

Bakanlık, belediye ölçüler ve ayar memurluğu kadrolarının her ne suretle olursa olsun boşalması halinde görevin aksamamasını teminen ayar memurluğu vazifelerini bölge teşkilatlarında görevli ölçüler ve ayar kontrolör veya fen memurlarına veya diğer bir belediyenin ölçüler ve ayar memuruna memuriyet unvan ve irtibatları baki kalmak şartıyla geçici olarak gördürebilir.

Yürürlükten kaldırılan kanunlar

Madde 23.- 26.3.1931 tarihli ve 1782 sayılı Ölçüler Kanunu ile bu Kanunun ek ve tadilleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Yönetmelik

Madde 24.- Bu Kanunda çıkarılması öngörülen yönetmelikler Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde çıkarılır. Yönetmelikler çıkarılıncaya kadar mevcut tüzük ve yönetmeliklerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Geçici Madde 1.- Bu Kanunun yayımı tarihinde yürürlüğe girmeyecek hükümleri yürürlüğe girinceye kadar, 1782 sayılı Ölçüler Kanununun ceza hükümleri ile bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Geçici Madde 2.- Bu Kanunun 15 ve 16 ncı maddelerinin yürürlüğe girdiği tarihten önce 1782 sayılı Ölçüler Kanunu hükümlerine muhalefet sebebiyle açılan ve bu Kanunla mahkemelerin görev alanı dışına çıkarılmış olup da;

a) Devam eden davalar hakkında görevsizlik kararı verilir, varsa tutuklular derhal tahliye edilir. Kararın bir örneği ve tutanak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı İl Müdürlüğüne gönderilir. Bu merci, evrakın ilgilileri hakkında tutanaklarında yazılı suçlarının 1782 sayılı Kanuna göre verilmesi gereken cezalarından sadece para cezasının asgari haddini uygulamak suretiyle karar verir. Verilecek para cezasından aynı suçtan dolayı tutuklu kalınan süreler 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde kabahatlar için gösterilen asgari hadde göre hesap edilerek mahsup edilir. Para cezaları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

b) Kesinleşmiş ve henüz yerine getirilmemiş mahkumiyet kararlarının sadece para cezalarına ilişkin kısmı infaz olunur ve hükümlü olanlar derhal tahliye edilir. İnfaz edilecek para cezasından, aynı suçtan dolayı tutuklu ve hükümlü kalınan süreler 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde kabahatlar için gösterilen asgari hadde göre hesap edilerek mahsup edilir.

Yürürlük

Madde 25.- Bu Kanunun 5,6, 12, 14, 15, 16 ve Geçici 2 nci maddeleri Kanunun yayımı tarihinden bir yıl sonra, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 26.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

